

บทที่ 3

เหตุการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย

จากบทที่ 2 ซึ่งเสนอภาพรวมของโลกหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 การยึดอุดมการณ์ที่แตกต่างกันระหว่างผู้นำประเทศไทยกับผู้นำประเทศอินเดีย นำมาซึ่งการเสียด้านนโยบายต่างประเทศที่แตกต่างกัน รวมทั้งปัญหาภายในของประเทศอินเดีย และความต้องการความช่วยเหลือจากชาติอภิมหาอำนาจของไทย ส่วนแสดงถึงจุดยืนที่แตกต่างกันระหว่างทั้งสองประเทศอย่างเห็นได้ชัด

ในบทนี้จะกล่าวถึง เหตุการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถึงแม้จะไม่ใช่การเสียผลประโยชน์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียโดยตรงก็ตาม แต่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้

สงครามเกาหลี : ความคิดที่แตกต่างของผู้นำประเทศไทย
และประเทศอินเดีย

คงที่ได้อธิบายไปในบทที่ผ่านมาแล้วว่าสงครามเกาหลีเป็นสงครามที่ฝ่ายสหรัฐอเมริกาถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องเข้าร่วม เพราะเป็นการรุกรานจากฝ่ายคอมมิวนิสต์เกาหลีเหนือที่มุ่งสู่เกาหลีใต้ โดยมีสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นผู้สนับสนุนเกาหลีเหนือ สงครามเกาหลีถูกนำเข้าสู่คณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2493 สหรัฐอเมริกาเป็นผู้นำเสนอให้ประณามการรุกรานของ เกาหลีเหนือต่อเกาหลีใต้ และเรียกร้องให้ยุติการสู้รบโดยทันที นอกจากนั้นสหรัฐอเมริกายังเสนอให้มีการจัดตั้งกองทัพลผสมของสหประชาชาติ ออกไปทำการสู้รบในสมรภูมิเพื่อต่อต้านการรุกรานของ เกาหลีเหนือ

สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นประเทศแรกๆที่ตอบสนองข้อเรียกร้องขององค์การสหประชาชาติและสหรัฐอเมริกา โดยให้ความช่วยเหลือทั้งทางเศรษฐกิจแก่ประเทศเกาหลีใต้ ส่งกองทหารเข้าร่วมรบในสมรภูมิ ทั้งนี้เพื่อช่วยเหลือกองทัพลหประชาชาติ ขึ้นสู่สันติภาพและความมั่นคงร่วมกัน เห็นได้จากสุนทรพจน์ของพระองค์เจ้าวรวงศ์เธอท้าวหยาดจรัส รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ในฐานะผู้แทนประเทศไทยในการประชุมสหประชาชาติ วันที่ 28 สิงหาคม พ.ศ. 2497
 ความว่า

...ในกรณีของการรุกรานโดยฝ่ายคอมมิวนิสต์ในเกาหลีนั้น
 ประเทศไทยเป็นประเทศแรกที่ยื่นสนับสนุนมติองค์การสหประชาชาติ
 และให้ความช่วยเหลือทั้งด้านเศรษฐกิจและการทหารแก่ประเทศ
 เกาหลีใต้ เพื่อที่จะช่วยยั้งความสงบสันติสุขคืนมาสู่ภูมิภาคนั้น...
 (กรมองค์การระหว่างประเทศ 2529: 6-7)

ฝ่ายประเทศอินเดีย ในตอนแรกเมื่อเกิดสงครามเกาหลีขึ้น และมีผู้นำ
 กรณีสงครามนี้เข้าสู่การพิจารณาของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ
 อินเดียมีท่าทีเห็นด้วยกับสหรัฐอเมริกา และออกเสียงสนับสนุนมติที่สหรัฐอเมริกา
 เสนอว่าเกาหลีเหนือ เป็นผู้รุกรานเกาหลีใต้ และเรียกร้องให้ยุติการสู้รบทันที
 แต่ต่อมาอินเดียได้เปลี่ยนท่าทีอย่างฉับพลัน โดยการคงไม่ออกเสียงในการลงมติ
 ที่สหรัฐอเมริกา เสนอให้มีการจัดตั้งกองทัพผสมของสหประชาชาติออกไปรบ พร้อมทั้ง
 ไม่ยอมส่งกองทัพของตนออกไปร่วมรบในแนวหน้ากับกองทัพสหประชาชาติ จัดเพียง
 หน่วยทหารเสนารักษ์หน่วยเล็ก ๆ ไปเท่านั้น

อินเดียกระทำเช่นนี้ อาจวิเคราะห์ได้ว่าเกิดจากสาเหตุคือ ประการแรก
 อินเดียได้ประกาศนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด และต้องการแสดงให้เห็นว่าตนเคร่งครัด
 ในนโยบายนี้จริง ประการที่สอง อินเดียมีความเห็นว่าสงครามเกาหลีเป็นเพียง
 สงครามกลางเมือง เกิดจากปัญหาในท้องถิ่น ไม่ใช่ผลจากสงครามเย็น ดังนั้น
 จึงไม่ควรเปิดโอกาสให้กองกำลังจากอิมพerialอำนาจ เข้าแทรกแซงในภูมิภาคเอเชียใต้
 ประการที่สาม เกิดจากการที่อินเดียเกรงว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนจะเข้าร่วม
 สนับสนุนเกาหลีเหนือในสงครามครั้งนี้ด้วย อินเดียไม่ต้องการกระทำสิ่งใดในเชิง
 เป็นปรปักษ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีน เนื่องจากเหตุผลที่นายกรัฐมนตรีนะรู
 ตระหนักดีว่า อินเดียไม่พร้อมที่จะรบ และชาวอินเดียต้องการการพัฒนาอย่าง
 เร่งด่วนก่อนอื่นใด ดังนั้นอินเดียจะต้องเลือกดำรงสัมพันธไมตรีกับสาธารณรัฐ
 ประชาชนจีนไว้ว่าหนานที่สุด ประการสุดท้ายนายกรัฐมนตรีนะรูต้องการแสดง
 ให้โลกเห็นว่า การอยู่ร่วมกันโดยสันติ และการแก้ปัญหาระดับสันตินั้นเกิดขึ้นได้
 โดยไม่ต้องใช้กำลัง เข้าประหัดประหารกัน

การแสดงออกว่าอินเดียต้องการเอาใจจีนนั้น เห็นได้ชัดในโอกาสนี้คือ
 อินเดียนำเรื่องที่นั่งของจีนคอมมิวนิสต์ในองค์การสหประชาชาติ เข้ามาย่าง เกี่ยวด้วย
 โดยเสนอให้รับจีนคอมมิวนิสต์เข้าเป็นตัวแทนของชาวจีนทั้งหมดในองค์การสหประชาชาติ

ถือว่าสหภาพโซเวียตจะได้ยุติการประท้วง และกลับสู่ที่ประชุมในคณะมนตรีความมั่นคงดั้งเดิม มหาอำนาจที่รักสันติทั้งหลายจะได้มีโอกาสร่วมกันทำงานทั้งภายในและภายนอกคณะมนตรีความมั่นคง ในการแสวงหาข้อยุติกรณีพิพาทในเกาหลีเป็นการถาวร (วัฒนวรรณ ภัทรธรม , 2531 : 69)

อินเดียสนับสนุนข้อเรียกร้องเชิงสันติของคน โดยการกระทำคนเป็นผู้ใกล้ชิดเหตุการณ์สงครามครั้งนี้เสียเอง นายกรัฐมนตรีเนห์รูส่งจดหมายถึงสตาลิน เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งสหภาพโซเวียต ประธานาธิบดีทรูแมน แห่งสหรัฐอเมริกา และ นายกรัฐมนตรี เคลเมนต์ แอทลี (Clement Attlee) แห่งประเทศอังกฤษ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม พ.ศ.2493 ขอให้เลิกทำการสู้รบในสงครามเกาหลี และนำเกาหลีเข้าสู่ความสงบโดยเร็วที่สุด อินเดียเชื่อว่าการกระทำของคนได้ยังผลให้สงครามเกาหลีสงบลงในวันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ.2496 (Longer 1988: 49-50)

การกระทำของอินเดียในครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า อินเดียต้องการแสดงให้โลกได้ประจักษ์ถึงความสำเร็จของการแก้ปัญหาโดยสันติ โดยไม่คำนึงถึงอันตรายอันอาจเกิดจากการขยายตัวของประเทศคอมมิวนิสต์ ทั้งสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีน อาจจะทำให้ว่าอินเดียไม่เห็นความแตกต่างในด้านอุดมการณ์ แต่คำนึงถึงความเป็นจริงในขณะนั้นที่อินเดียเห็นว่าถูกต้อง

ในสายตาของสหรัฐอเมริกาเชื่อว่า การที่สงครามเกาหลีสงบลงนี้เนื่องมาจากเกิดความวุ่นวายในสหภาพโซเวียตหลังมรณกรรมของสตาลิน ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2496 และความวิตกของสาธารณรัฐประชาชนจีนว่า สหรัฐอเมริกาอาจตั้งระเบิดนิวเคลียร์ในแมนจูเรีย หากสงครามยังคงยืดเยื้อต่อไป และการรบก็ไม่มีฝ่ายใดชนะอย่างเด็ดขาด (สมร นิตินันท์ประภาส : 66-67)

การกระทำของอินเดียในครั้งนี้เป็นผลให้ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในสหรัฐอเมริกาว่า " กำลังกระทำคนเป็นเครื่องมือของฝ่ายคอมมิวนิสต์ " (วัฒนวรรณ ภัทรธรม : 69) ในสายตาของอินเดีย บรรดาประเทศในค่ายทุนนิยมสังกัดฝ่ายสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ฝักใฝ่การสงคราม และพยายามแก้ปัญหาโดยการใช้กำลัง ไม่ใช้สันติวิธีอย่างที่อินเดียทำ

อาจสรุปได้ว่า สงครามเกาหลีครั้งนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์และการแก้ปัญหาในระดับโลก รวมไปถึงการมองและการตัดสินใจ สงครามที่เกิดขึ้นเป็นสงครามที่เป็นผลจากสงครามเย็น หรือเป็นเพียงสงครามระดับท้องถิ่นเท่านั้น อีกประการหนึ่ง สงครามในครั้งนี้แสดงให้เห็นจุดยืนที่แตกต่างกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดีย อย่างไรก็ดี สงครามในครั้งนี้ไม่ได้มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียโดยตรง

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทั้งสองประเทศไม่ได้เป็นผู้เสียผลประโยชน์โดยตรงระหว่างกัน จึงไม่มีปัญหาถึงขั้นที่ตกลงไม่ได้ แม้ว่าจะยืนอยู่บนจุดยืนที่แตกต่างกันก็ตาม

สงครามเวียดนาม : สันติภาพและความหมาย

สงครามเวียดนามเป็นตัวอย่างของการอยู่บนจุดยืนที่แตกต่างกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียอย่างเห็นได้ชัดอีกเหตุการณ์หนึ่ง ความแตกต่างที่เกิดขึ้นนี้ส่วนหนึ่งมาจากนโยบายต่างประเทศของทั้งสองประเทศที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองแตกต่างกัน อีกส่วนหนึ่งมาจากความเข้าใจและการตีความเรื่องคอมมิวนิสต์สงครามกลางเมือง และสันติภาพที่แตกต่างกัน

สงครามเวียดนามนั้นเริ่มต้นมาจากการเรียกร้องเอกราชของชาวเวียดนามจากฝรั่งเศสซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้นำในขบวนการกู้ชาติของเวียดนามก็คือ โฮจิมินห์ ผู้ซึ่งมีชื่อเสียงรู้จักกันทั่วโลกในนามนักการเมือง นักกู้ชาติ โฮจิมินห์เริ่มต้นขบวนการกู้ชาติจากการต่อต้านญี่ปุ่นในสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้รับความช่วยเหลือจากสหรัฐอเมริกา เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ใกล้จะเสร็จสิ้นลงพร้อมกับความพ่ายแพ้ของญี่ปุ่น โฮจิมินห์จึงถือโอกาสนั้นประกาศเอกราชของเวียดนาม และตั้งสาธารณรัฐเวียดนามขึ้นในเดือนกันยายน พ.ศ. 2498 (Langer 1987: 1325)

ปัญหาเกิดขึ้นเนื่องจากประเทศเมืองแม่อาณานิคมคือ ฝรั่งเศสสมัยยอมรับการประกาศเอกราชของเวียดนาม จึงเกิดการสู้รบกันกับฝ่ายโฮจิมินห์ หรือที่เรียกว่าพวก เวียดนามินห์ ในที่สุดฝ่ายเวียดนามก็ต้องหันไปพึ่งพาความช่วยเหลือจากประเทศสหภาพโซเวียต และสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นคอมมิวนิสต์ การกระทำนี้เองที่ทำให้ฝ่ายสหรัฐอเมริกาลงความเห็นว่าการกระทำของเวียดนามคือการกระทำของคอมมิวนิสต์ ไม่ใช่การกู้เอกราชแต่อย่างใด และสหรัฐอเมริกาจะต้องกวาดล้างสกัดกั้นการดำเนินงานนี้ให้สำเร็จ เพราะถือว่าเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ (Krishnan 1974: 190)

ปัญหาเรื่องโฮจิมินห์เป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่เคยได้รับการพิจารณา แต่การได้รับความช่วยเหลือจากคอมมิวนิสต์ต่างหากที่สหรัฐอเมริกาและประเทศในค่ายเดียวกันรวมถึงประเทศไทยพิจารณาและเห็นว่า เป็นปัญหาใหญ่ที่จะต้องปราบปราม เพราะเกรงว่าภัยคุกคามจากคอมมิวนิสต์ที่แผ่ขยายเข้าไปในลาวและกัมพูชาจะเล็ดเข้ามาถึงประเทศไทยจึงร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาในการสู้รบในเวียดนาม จนถึงกับยอมให้ทหารอเมริกันเข้ามาใช้ประเทศไทยเป็นฐานทัพ และให้ใช้ฐานทัพเพื่อปัญหาการรบด้วย

เมื่อสงครามเวียดนามเกิดขึ้นนั้น จอมพล บ. ติบูลสงคราม นายก-

รัฐมนตรีของประเทศไทยในสมัยนั้น เกรงภัยจากขบวนการเวียดมินห์ และประเทศ
สาธารณรัฐประชาชนจีนมาก เพราะสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นประเทศ
หนึ่งที่ได้ความช่วยเหลือจากขบวนการกู้ชาติเวียดมินห์ ไม่ได้พิจารณาว่าเป็นการ
รับความช่วยเหลือเพื่อต่อสู้เรียกร้องเอกราช แต่เห็นว่าเป็นการรับความช่วยเหลือ
เหลือจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ในการเผยแพร่ลัทธิคอมมิวนิสต์ สัมผัสระบอบการ
ปกครองประชาธิปไตย ภัยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อเกิดเหตุการณ์ในฤดูใบไม้ผลิ
พ.ศ. 2496 เมื่อกองทัพเวียดมินห์บุกเข้าประเทศลาวเป็นครั้งแรก และก่อตั้ง
รัฐบาลลาวอิสระขึ้น (Free Laotian Government) เหตุการณ์ครั้งนี้ยัง
ความหวาดหวั่นแก่ชาวไทยโดยทั่วไป เพราะบริเวณริมแม่น้ำโขงก็มีชาว
เวียดนามอพยพมาอาศัยอยู่ประมาณ 50,000 คน และชาวเวียดนามเหล่านี้
อาจจะยังมีพวกที่ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อโฮจิมินห์ รวมทั้งยังมีชนกลุ่มน้อยที่
อพยพมาจากประเทศลาวอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทยด้วย
ทำให้เกรงว่าอาจเกิดการแทรกแซง และล้มล้างรัฐบาลได้ รัฐบาลไทยต้อง
คอยระวังอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นจากการที่ทหารเวียดมินห์คอยปล้นสดมภ์ชาว
ไทยบริเวณริมแม่น้ำโขงอยู่เสมอ (Nuechterlein 1966: 113)

ในพ.ศ. 2497 เป็นปีที่ฝรั่งเศสพ่ายแพ้แก่กองทัพเวียดมินห์ที่เตียนเบียนฟู
ยังผลให้เกิดการประชุมเจนีวาขึ้นระหว่างวันที่ 26 เมษายน - 21 กรกฎาคม
พ.ศ. 2497 การประชุมในครั้งนี้มีผู้แทนของอินเดียคือนายกฤษณะ เมนอน
(Krishna Menon) เข้าร่วมเป็นผู้สังเกตการณ์ด้วย แต่ไม่ได้รับเชิญให้เข้า
ร่วมประชุม เพราะสหรัฐอเมริกาไม่ต้องการให้ผู้แทนจากกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่
ฝ่ายใดเข้าร่วมตัดสินใจในการประชุมครั้งนี้ จอห์น ฟอสเตอร์ คัลเลส ผู้แทน
จากสหรัฐอเมริกาพยายามกีดกันทุกวิถีทางไม่ให้อินเดียเข้าเป็นสมาชิกในการ
ประชุม (Krishnan 1974: 188) นายเมนอนได้กล่าวกับผู้สื่อข่าวว่า
" ข้าพเจ้าเป็นเพียงคนแก่ใจดี มาที่นี่ก็เพื่อมาดูเท่านั้น (George , Menon
1964: 177)

ในการประชุมครั้งนี้สหรัฐอเมริกาจะถอนตัวออกจากการประชุม
และจะแทรกแซงเหตุการณ์ในอินโดจีน รวมทั้งจะทำให้สงครามครั้งนี้เป็น
สงครามนานาชาติให้ได้ เพราะสหรัฐอเมริกาไม่เชื่อว่าการเจรจาจะช่วย
แก้ปัญหาใดไว้ได้ และไม่เชื่อการกระทำของคอมมิวนิสต์ (Krishnan 1974
: 188)

ผลจากการประชุมเจนีวายังผลให้เวียดนามถูกแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ
เวียดนามเหนือ และเวียดนามใต้ ภัยไข้เส้นขนานที่ 17 เวียดนามเหนือ
ปกครองโดยระบอบคอมมิวนิสต์ เวียดนามใต้ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย

อีกสองปีต่อมาคือในพ.ศ. 2499 จะจัดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในเวียดนามเพื่อ
ให้ชาวเวียดนามเป็นผู้ตัดสินใจเลือกระบอบการปกครองด้วยตนเองว่า จะยังคง
แยกประเทศ หรือรวมประเทศ (Jha 1986 : 42)

การประชุมเจนีวาในครั้งนี้อย่างไรก็ตามได้จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมการ
สงบศึกในเวียดนาม (International Commission for Supervision
and Control, ICC) โดยคณะกรรมการมีหน้าที่ควบคุมมิให้มีการละเมิดกฎ
ข้อตกลงในครั้งนี้ คณะกรรมการดังกล่าวประกอบด้วย 3 ประเทศคือ ญี่ปุ่น แคนาดาและอินเดีย โดยอินเดียเป็นประธานคณะกรรมการ อินเดียหวังเป็น
อย่างยิ่งว่าจะใช้บทบาทอยู่ร่วมกับโดยสันติเป็นหลักในการควบคุมความสงบเรียบร้อย
ในอินโดจีน

ส่วนสหรัฐอเมริกาไม่เคยยอมรับว่าสงครามอินโดจีนคือสงครามเพื่อเอกราช
หรือ เป็นวิถีการต่อสู้ให้พ้นจากลัทธิจักรวรรดินิยม สหรัฐอเมริกาพิจารณาว่า
เวียดนามได้รับความช่วยเหลือจากฝ่ายคอมมิวนิสต์ แต่ไม่พิจารณาว่าเหตุใดจึงรับ
สหรัฐอเมริกาจึงตัดสินใจว่าเวียดนามและขบวนการเวียดนามคือผู้ก่อการที่นิยมลัทธิ
คอมมิวนิสต์ เป็นผู้สมรู้ร่วมคิดกับปักกิ่ง และมอสโก (Jha 1986 : 190)

ในสายตาของอินเดีย เวียดนามเป็นผู้นำชาตินิยมผู้ร่วมต่อสู้กับฝรั่งเศส
ต่อต้านผู้บุกรุกในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 การนิยมลัทธิการเมืองใดไม่เข้าปัญหา
สำหรับการต่อสู้เพื่อเอกราช ดังนั้นอินเดียจึงเห็นว่าสงครามอินโดจีนเป็นสงคราม
เพื่อเอกราชของชาวเวียดนามจากลัทธิจักรวรรดินิยม ไม่ใช่สงครามเผยแพร่
ลัทธิคอมมิวนิสต์ (Jha : 190)

อาจพิจารณาได้ว่าพื้นฐานของผู้นำทั้งสองประเทศนี้คือชาวทะเลสาบ เนห์รู
และโฮจิมินห์ เริ่มต้นมาจากการต่อสู้เพื่อเอกราชเหมือนกัน ทั้งสองเป็นผู้นำของ
ประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมของตะวันตกเหมือนกัน มีการประกาศเอกราช และ
การต่อสู้เช่นเดียวกัน ด้วยพื้นฐานที่เคยเป็นอาณานิคมมาก่อนของอินเดีย ทำให้
ผู้นำอินเดียเห็นอกเห็นใจการต่อสู้ และเข้าใจการรับความช่วยเหลือของโฮจิมินห์
ในครั้งนี้ ประกอบกับการที่อินเดียไม่เคยเห็นความแตกต่างในเรื่องอุดมการณ์ลัทธิ
คอมมิวนิสต์และฝ่ายทุนนิยม ดังนั้นผู้นำอินเดียจึงไม่เห็นว่าการรับความช่วยเหลือ
จากฝ่ายคอมมิวนิสต์ของโฮจิมินห์เป็นเรื่องผิดปกติ อันจะนำมาซึ่งสงครามระหว่าง
ชาติแต่อย่างใด อินเดียพิจารณาว่าการสู้รบของเวียดนามในครั้งนี้เป็นการสู้รบ
ของคนเชื้อชาติเดียวกันคือเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ จึงเป็นสงคราม
กลางเมือง ไม่ใช่สงครามระหว่างประเทศแต่อย่างใด

สำหรับประเทศไทย ผู้นำของประเทศไทยกำลังเกรงภัยคุกคามจาก
คอมมิวนิสต์อย่างหนัก ทั้งนี้เพราะผู้นำไทยรับความคิดเรื่องทฤษฎีโคมินจามาจาก

สหรัฐอเมริกา ซึ่งทฤษฎีนี้เป็นทฤษฎีที่ประธานาธิบดีไอเซนฮาว์ (Eisenhower)
เชื่อว่า " เราตั้งแถวคอมมิวนิสต์ขึ้นมา ถ้าหากเราทำให้ตัวหนึ่งล้ม ตัวที่เหลือ
ล้มแล้วก็จะล้มระเนระนาดด้วยอย่างรวดเร็ว " (Krishnan 1974: 187)

ด้วยความกลัวว่าประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในตัวคอมมิวนิสต์ที่เหลือ ผู้นำไทย
จึงต้องกระทำทุกวิถีทาง เพื่อป้องกันประเทศ ผู้นำของประเทศไทยถือว่า
สงครามเวียดนามครั้งนี้ไม่ใช่สงครามกลางเมือง ดังที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์กล่าวอ้าง
แต่เชื่อว่าสงครามเวียดนามคือการกระทำสงครามเพื่อเข้าครอบครองประเทศอื่น
นั่นเอง ประเทศไทยจึงเป็นหนึ่งในหมู่ประเทศที่ต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์อย่างเต็มที่
เห็นได้จากถ้อยแถลงของ ฯพณฯ ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศ ในการประชุมระหว่าง 7 ประเทศ ณ กรุงวอชิงตัน วันที่
21 เมษายน พ.ศ. 2510 ที่ว่า

... ด้วยเหตุผลเช่นเดียวกันนี้ ฝ่ายคอมมิวนิสต์ได้อ้างสิทธิในการ
เข้าแทรกแซงในเวียดนามใต้ ภัยข่มขู่รับรู้สิทธิของเวียดนามใต้ที่
จะขอความช่วยเหลือจากประเทศที่เป็นมิตรได้ ย่อมเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน
ว่าการอ้างสิทธิดังกล่าวเป็นการไม่ถูกต้อง และไม่มีใครยอมรับได้
นอกจากผู้ที่สมรู้ร่วมใจเข้ากับฝ่ายคอมมิวนิสต์ หรือพวกที่หลงเชื่อการ
โฆษณาของฝ่ายคอมมิวนิสต์เท่านั้น... (กรมสารนิเทศ , 2512 : 35)

ดังนั้นปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดียก็คือ
การพิจารณาปัญหาที่คนละด้าน และคิดหาวิธีแก้ปัญหาก็แตกต่างกัน อินเดีย
จะพยายามกระทำทุกวิถีทาง เพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้นในอินโดจีน ในขณะที่ประเทศ
ไทยเห็นว่าการกระทำของคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่ต้องชดชว้าง บราบปราม และ
ป้องกัน โดยการตั้งเอาอำนาจจากภายนอกคือสหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วยเหลือ
อย่างไรก็ดี การตั้งเอาสหรัฐอเมริกาเข้ามาช่วยในการปราบปราม
คอมมิวนิสต์ในครั้งนี้ก็เกิดขึ้นจากความสมรู้ร่วมใจของผู้นำประเทศสหรัฐอเมริกาและ
ผู้นำประเทศไทย ประเทศไทยหวังที่จะได้รับประโยชน์จากการเข้าช่วยเหลือ
ของสหรัฐอเมริกา และการเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับ ประเทศไทย
จะได้ทั้งความมั่นใจในเสถียรภาพของประเทศและรัฐบาล ได้เงินช่วยเหลือใน
การพัฒนาประเทศ ประชาชนร่ำรวยขึ้น กระแสการเงินสะพัด ทั้งนี้เพราะ
ทหารอเมริกันที่มาอาศัยในประเทศไทยใช้เงินกันมากมายมหาศาล รวมทั้งรัฐบาล
อเมริกันก็ให้เงินช่วยเหลือในการทำนุบำรุงสาธารณูปโภคต่าง ๆ อีกด้วย

องค์การซีโต้ : ความขัดแย้งที่เห็นได้ชัด

สหรัฐอเมริกาต่อต้านผลการประชุมเจนีวาด้วยการก่อตั้งองค์การสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeast Asian Treaty Organization , SEATO) เพื่อป้องกันการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์โดยอาศัยนโยบายสกัดกั้นและการร่วมมือทางทหาร โดยมีประเทศภาคีสมาชิกคือ ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส ปากีสถาน ฟิลิปปินส์ และไทย ร่วมลงนามในกฎบัตรเบซิค และสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 8 กันยายน พ.ศ. 2497

สาระสำคัญของสนธิสัญญานี้ก็คือ การร่วมมือกันป้องกันการรุกรานใดที่ จะเกิดขึ้นกับประเทศภาคีสมาชิก และครอบคลุมความช่วยเหลือไปยังประเทศในอินโดจีนคือ ประเทศกัมพูชา ลาว และอาณาเขตเสรีภายใต้อำนาจศาลแห่งรัฐเวียดนามใต้ (กระทรวงการต่างประเทศ , มพพ. : 12) ซึ่งแสดงไว้ให้เห็นว่าองค์การซีโต้ก่อตั้งขึ้นด้วยความต้องการต่อต้านคอมมิวนิสต์โดยเฉพาะ

สำหรับประเทศอินเดีย ผู้นำอินเดียไม่เข้าเข้าร่วมประชุมจัดตั้งองค์การซีโต้ที่กรุงมนิลาด้วย ทั้งนี้เนห์รูกล่าวไว้ว่า " หากอินเดียเข้าร่วมในการประชุมแล้ว ย่อมจะกระทบกระเทือนต่อตำแหน่งประธานของคณะกรรมการควบคุมการสงบศึกในเวียดนามอย่างเห็นได้ชัด " (Krishnan 1974 : 191)

ในสายตาของอินเดีย องค์การซีโต้เป็นองค์การที่ดั่งขึ้นมาเพื่อต่อต้านคำคิดลึนของการประชุมเจนีวา และกระทบกระเทือนต่อความพยายามสร้างความสงบในอินโดจีนของอินเดีย (Desai 1968 : 57) ผู้นำอินเดียมีความเห็นตรงข้ามกับนโยบายสกัดกั้นการขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ของสหรัฐอเมริกายุคชโลด และไม่เชื่อว่าความร่วมมือทางทหารจะก่อให้เกิดสันติภาพขึ้นได้ ผู้นำอินเดียเห็นว่า การตั้งองค์การซีโต้ทำให้เกิดความแตกแยก และทำให้ประเทศมหาอำนาจเข้ามามีอิทธิพลในเอเชีย สำหรับผู้นำอย่างเช่นชาวยุทธ ลาล เนห์รู ความร่วมมือของชาติมหาอำนาจกับชาติเล็กนั้นไม่ต่างอะไรกับการเข้าครอบครองในสมัยอาณานิคม เพราะชาติมหาอำนาจย่อมได้เปรียบในความร่วมมือทุกอย่าง ประเทศเล็กย่อมเสียเปรียบและถูกชักจูงได้ง่าย เนห์รูเห็นว่าความร่วมมือในการจัดตั้งองค์การซีโต้ไม่ต่างอะไรกับขององค์การโรคมินพอร์ม ทั้งสององค์การนี้ต่างมีอันตรายเป็นด้วยกันทั้งคู่ อิทธิพลจากภายนอกไม่ว่าจะเป็นอิทธิพลจากฝ่ายคอมมิวนิสต์หรือฝ่ายตะวันตก เป็นอันตรายเป็นที่ควรถูกกำจัด ภูมิภาคนี้ควรจะมีแต่ความสงบสันจากภาวะสงครามเห็นด้วยการไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Desai 1968 : 58)

เหตุผลอีกประการหนึ่งที่อินเดียไม่เห็นด้วยกับการจัดตั้งองค์การซีโต้ก็คือ การที่ประเทศปากีสถานศัตรูเก่าของอินเดียเข้าร่วมเป็นสมาชิกด้วย เพราะอินเดีย

เกรงว่าปากีสถานจะฉวยโอกาสใช้อาวุธ และใช้ความร่วมมือในสนธิสัญญาคลังกล่าว เป็นเครื่องมือต่อสู้กับอินเดีย อินเดียเห็นว่าปากีสถานไม่ได้เกรงภัยจากสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างจริงจัง แต่ต้องการพันธมิตรมาสู้กับอินเดียมากกว่า จากความเห็นของนักชาติ-นิยมอินเดียส่วนหนึ่งพบว่า " ซิรัต เป็นอีกก้าวหนึ่งของการปิดล้อมอินเดีย " (Desai 1968: 59)

ผู้นำอินเดียพิจารณาว่าการก่อตั้งซิรัตนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต่อต้านการทางการเมืองของอินเดีย ต่อต้านนโยบายของอินเดียในการขยายเขตสันติ และการใช้นโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใดในเอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ องค์การซิรัตได้ส่งล่ามเขตสันติคามนโยบายของอินเดียซึ่งยาวทะเลาล เนห์รูได้กำหนดขึ้นเพื่อทดสอบนโยบายของเขาในการอยู่ร่วมกันโดยสันติกับสาธารณรัฐประชาชนจีน องค์การซิรัตจะนำมาซึ่งความหุ่งยากและความตึงเครียดในภูมิภาค

ส่วนทัศนะของผู้นำไทย พิจารณาได้จากสุนทรพจน์ของพระองค์เจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าวิภาวดีรังสิต ในการประชุมสมัชชาแห่งชาติครั้งที่ 10 เมื่อวันที่ 27 กันยายน พ.ศ. 2498 ซึ่งมีข้อความตอนหนึ่งว่า

...ซิรัตไม่ใช่กลุ่มทางการเมือง แต่เป็นองค์การเพื่อสันติภาพและความมั่นคง ถ้าหากองค์การนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกำบังป้องกันอยู่บ้าง ก็เป็นเพราะความจำเป็นในการป้องกันประเทศแก่ตนนี้จากการกระทำเพื่อล้มล้างระบอบการปกครอง

ความจริงซิรัตเป็นการรวมตัวกันตามความเข้าใจในการประชุมที่มั่นคง เพื่อต้องการสร้างสันติภาพและการอยู่ร่วมกันของโลก... (กรมองค์การระหว่างประเทศ 2529: 16)

และจากสุนทรพจน์ของ ฯพณฯ พันเอก คอมนันท์ ในการเปิดประชุมมนตรี สบอ. ครั้งที่ 12 ณ กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2510 ความว่า

...ด้วยประการฉะนี้ องค์การสนธิสัญญาการป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ก็มิได้เกิดมีขึ้น เป็นการรวมกลุ่มภายในชายคาเดียวกันของประเทศต่างว่ที่มีภูมิหลัง ผลประโยชน์ และโครงสร้าง ผิดแผกจากกันประเทศอาเซียนเอเชียนั้นได้กล่าวเสี่ยงกับความไม่พึงพอใจของประเทศเพื่อนบ้านที่เรียกตัวเองว่าเป็นกลาง และต่อต้านสหราชอาณาจักร เข้าร่วมกับมหาอำนาจเก่าที่ได้สูญเสียดินแดนใน

ครอบครัวรอบ ๆ ไปด้วยหวังว่ามหาประเทศเหล่านี้ ไปด้วยที่มีประสิทธิภาพมา
มาก อีกทั้งยังมีสมรรถภาพในทางทหารอาจจะช่วยเหลือประเทศภาคี
เอเชียสภักดิ์กันจักรวรรดิขีมาหม่มที่ออกอยากที่นกระหายจะได้ดินแดน
และอิทธิพลใหม่ และทั้งอำนาจอีกด้วย... (กรมสารนิเทศ 2512: 28)

จากการร่วมลงนามเป็นสมาชิกองค์การซีโต้ ความต้องการยุติปัญหา
สงครามเวียดนาม ความไม่พอใจเสถียรภาพ และการป้องกันจากภายนอกของ
รัฐบาลไทย ทำให้รัฐบาลไทยขอความช่วยเหลือและให้ความร่วมมือกับสหรัฐ
อเมริกาในสงครามเวียดนามมากขึ้น เป็นลำดับ ในสมัยที่จอมพลถนอม กิตติขจร
เป็นนายกรัฐมนตรีได้ยินยอมให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาใช้ฐานทัพอากาศ 6 แห่ง
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และใช้ฐานทัพเรือที่สคตป (ราชละเอียดใน Jha
1986 : 46-47)

ทพพ อดิศ คอมนันต์ ได้กล่าวถึงความเห็นของรัฐบาลไทยในการที่
อนุญาตให้สหรัฐอเมริกาเข้ามาใช้ฐานทัพไว้ว่าเป็นการทำให้สงครามยุติเร็วขึ้น

...การที่รัฐบาลไทยได้ตัดสินใจเมื่อเรียวนี้ อนุมัติให้สันติกร
ในองค์การสพอ. ไปด้วยเฉพาะสหรัฐเข้ามาใช้ที่ตั้งกองกำลัง และ
อุปกรณ์ความสะดวกทางทหารอื่น ๆ ในประเทศไทย ทั้งวิธีการ
กระทำเช่นนี้กระทบกระเทือนต่ออธิปไตยของชาตินั้น ก็โดยมุ่ง
หวังที่จะทำให้องค์การนี้มีความหมาย ซึ่งถ้าไม่เช่นนั้นแล้ว
องค์การก็ เปรียบเสมือนหนึ่ง เป็นซากศพที่ไร้ประโยชน์... ข้าพเจ้า
ขออ้า ญ ที่นี้ว่า การที่ประเทศไทยได้กระทำไปเช่นนี้ก็เพราะ
ความมุ่งมุ่นที่จะยินยอมให้ผู้รุกรานได้เสวยผลจากชัยชนะที่ไม่บังควร
เพื่อจะช่วยย่นการสงครามให้สั้น เข้าและบรรเทาความทุกข์ทรมาน
และการเสียชีวิตของผู้ที่คงตก เป็นเหยื่อการรุกรานอีกทั้ง
ผู้ช่วยป้องกันทั้งหลาย ในประการสำคัญที่สุดก็ เพื่อจะ เป็น
เครื่องประกันว่าชาติเสกวางในเอเชียยังมีความหวังที่จะมีและดำรง
ชีวิตอยู่ได้โดยอิสระ เสรี และด้วยเกียรติภูมิ... (กรมสารนิเทศ มพพ.: 32)

ความช่วยเหลือที่ประเทศไทยให้กับสหรัฐอเมริกาและสงครามเวียดนาม
ครั้งนี้ นอกจากจะทำให้ใช้ฐานทัพแล้ว ยังส่งกองทหารเข้าร่วมรบในสงคราม
เวียดนามตั้งแต่ พ.ศ. 2509 อีกด้วย (ราชละเอียดใน พล. ค. ภาสกร วิทยแพทย์ ,
มพพ. : 41)

การกระทำในครั้งนี่ของประเทศไทยย่อมสร้างความไม่พอใจให้แก่ประธาน ICC เช่นอินเดียอย่างมาก เพราะเป็นการละเมิดความตกลงในการประชุม เจนีวา และเป็นการสนับสนุนให้เกิดสงคราม รวมทั้งขยายอาณาเขตสงคราม ออกไป แทนที่สงครามจะส่งผลกระทบต่อความคึกของอินเดีย กลับไม่อาจยุติลงได้ง่าย ในพ.ศ.2508 นายลาล บาฮดูร์ ศาสตรี นายกรัฐมนตรีอินเดียได้ขอรับรองต่อ ประธานาธิบดีจอห์นสัน (Johnson) ให้ยุติการตั้งระเบิดและให้เริ่มเปิดการเจรจา แต่ประธานาธิบดีจอห์นสันไม่สนใจ และยังส่งทหารเข้าไปในเวียดนามมากขึ้น เพราะสหรัฐอเมริกาถือว่าชัยชนะต่อเวียดนามเหนือก็คือการศึกไฟ คอมมิวนิสต์ที่จะลุกลามไปทั่ว เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

คำขอรับรองให้ยุติการตั้งระเบิดในครั้งนี่มีผลต่อทัศนคติของ ฯพณฯ ถนัด คอมันตร์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในขณะนั้นแต่เพียงว่า

...คำเรียกร้องให้มีการยุติการตั้งระเบิดนี้ช่วยเหลือความ ต้องการของคอมมิวนิสต์และบุคคลที่ทำการ เรียกร้องนี้ก็ล้วนแต่ แสดงออกมาว่าคนไม่สามารถมองเห็นการณโกลเกินกว่าปลาย จมูกของตนเอง..." (กรมสารนิเทศ 23)

สงครามเวียดนามและการร่วมลงนามในองค์การซีโต้ของประเทศสมาชิก แสดงถึงความแตกต่างค่านิยมขยายการแสวงหาสันติภาพของประเทศอินเดียและ ประเทศไทย อย่างเห็นได้ชัด สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศ และสถานการณ์ทางการเมืองในระดับภูมิภาคในขณะนั้นทำให้ประเทศไทย และ ประเทศอินเดียจำต้องเลือกทางเดินในลักษณะที่สวนทางความคิดกัน แต่ก็มีความ มุ่งหมายร่วมกันคือการแสวงหาสันติภาพในภูมิภาคเอเชีย ทั้งสองประเทศต่าง ตระหนักถึงภัยจากลัทธิอาณานิคม และลัทธิจักรวรรดินิยมที่หวนกลับมาในรูปแบบ ใหม่ แต่เนื่องจากมีพื้นฐานความกลัวลัทธินี้แตกต่างกัน จึงส่งผลออกมา แยกต่างกันใน ขณะที่ประเทศไทยเกรงกลัวภัยจากลัทธิคอมมิวนิสต์ และ เห็น ว่า การกระทำของคอมมิวนิสต์คือรูปแบบหนึ่งของการแสวงหาอาณานิคม อินเดีย กลับเห็นว่า การรวมตัวกันในทางการทหารและการรับอำนาจจากภายนอก เข้า ช่วยเหลือประเทศไทยนั้น ไม่ผิดอะไรกับสมัยจักรวรรดินิยม

จากการที่ยืนอยู่คนละข้างความคิดเช่นนี้เอง ทำให้ความคึกสวนทางกัน และส่งผลต่อการแสดงออกและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณี สงครามเวียดนามและการก่อตั้งองค์การซีโต้ เป็นการชี้คผลประโยชน์ของชาติ ระหว่างประเทศไทยกับประเทศอินเดียอย่างเห็นได้ชัด จึงมีระดับความขัดแย้ง

ที่เด่นชัด ประกอบกับการที่ประเทศบราซิลสถานซึ่ง เป็นคู่ปรับของประเทศอินเดียน
เข้าร่วมเป็นสมาชิกองค์การซีโต้ด้วย ยิ่งทำให้อินเดียนมั่นใจว่าประเทศไทย
ย่อมต้องเห็นใจบราซิลสถานมากกว่าคน

การก่อตั้งสมาคมอาเซียน * : ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน

ปัญหาระหว่างอินเดียนกับสมาคมอาเซียนเกิดขึ้นจากความไม่เข้าใจซึ่งกัน
และกัน สำหรับอินเดียน ได้มีความพยายามที่จะเข้ามาจับบทบาทในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ แต่ก็เลือกเข้ามาจับบทบาทใน ลาว กัมพูชา และเวียดนาม
มากกว่าที่จะเข้ามาติดต่อกับประเทศอื่นที่เหลือ อินเดียนสนใจปัญหาในอินโดจีน
มากทั้งนี้เพราะตำแหน่งประธาน ICC เป็นของชนชาติคน เมื่อนายกรัฐมนตรี
อินดิรา คานธี เข้ารับตำแหน่งใหม่นั้นปรากฏว่าประชาชนชาวอินเดียนเริ่มแสดง
ความหวงใยค่อนข้างมากที่ไม่สมควรของอินเดียน ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
หลายคนไม่พอใจที่อินเดียนให้ความสนใจต่อเขตอินโดจีนมาก จนสัมพัทธ์ความสัมพันธ์
กับเขตอื่นของภูมิภาคนี้ รวมถึงเขตอื่นในทวีปเอเชีย หลายคนแสดงความผิดหวังที่
อินเดียนล้มเหลวในการหางานในตำแหน่งประธาน ICC นอกจากนี้บรรดาประเทศ
นอกภูมิภาคอินโดจีนก็มองไม่เห็นความสำคัญของอินเดียนในกระแสความสัมพันธ์
ระหว่างประเทศเท่าใดนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้นำอินเดียนผู้ซึ่งประกาศคนไม่
ฝักใฝ่ฝ่ายใด และประกาศหลักการอยู่ร่วมกับกันโดยสันติ ถูกสาธารณรัฐประชาชน
จีนโจมตีโดยไม่มีทางต่อสู้

...ทำให้อินเดียนเสียทั้งชีวิตผู้คน ชีวิตทหาร เสียทั้งเนื้อ
ที่ซึ่งอินเดียนถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรอินเดียน และยัง
บอกว่านั้นคือ ทำให้อินเดียนต้องเสีย prestige คือเสีย
ศักดิ์ศรีไปเป็นอันมาก...(๖๗๗ ๓๓๓ คอมนันท์ , บรรยาย
" เรื่องนโยบายการต่างประเทศและการทูต " ในการศึกษาและฝึกอบรม
ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ วันที่ 6 พฤศจิกายน พ.ศ. 2511)

---

* ดูรายละเอียดการก่อตั้งสมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ใน
กรมอาเซียน 2530

ดังนั้นอินเดียจึงต้องการที่จะปรับปรุงความสัมพันธ์กับเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีกและสมมุติยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลของนางอินทรา คานธีมุ่งจะทำความเข้าใจและสร้างความสนิทสนมกับผู้นำในวงการบริหารราชการของประเทศต่างในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อีก ซึ่งสอดคล้องกับท่าทีประเทศในภูมิภาคนี้กำลังคิดจะก่อตั้งสมาคมอาเซียนขึ้น อินเดียเห็นว่าสมาคมอาเซียนที่เกิดขึ้นจะเป็นพลังใหม่ในภูมิภาคซึ่งมีอำนาจต่อรองที่สำคัญ และเห็นว่าเขตอาเซียนนี้มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าเขตอินโดจีน ทั้งจุดประสงค์ในการก่อตั้งมิใช่ต้องการร่วมมือทางการทหารซึ่งตรงกับความคิดเห็นของอินเดีย อินเดียจึงรู้สึกยินดี และต้องการให้อาเซียนเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างอินเดียและประเทศในสมาคมให้แน่นแฟ้นขึ้น

แต่ผู้นำของทั้งห้าประเทศที่ก่อตั้งสมาคมอาเซียนกลับมิได้สนใจที่จะปรึกษาหารืออินเดียไม่ว่าก่อนหรือหลังการจัดตั้งสมาคม ทั้งที่อินเดียกับสิงคโปร์และมาเลเซียก็มีสัมพันธ์ภาพกันอย่างลึกซึ้ง (สมเกียรติ อ่อนวิมล , มกราคม - มีนาคม 2524 : 89) ในขณะที่ศรีลังกาได้รับการทาบทามให้เข้าเป็นสมาชิกอินเดียแสดงความสนใจอยากได้ประเทศในสมาคมมาปรึกษาหารือ หรือหากจะเชิญให้เข้าเป็นสมาชิกด้วยก็ไม่มีขัดข้อง แต่กลุ่มอาเซียนก็มิได้เชื่อเชิญ ในขั้นแรกนี้อินเดียมิได้แสดงความไม่พอใจการกระทำของประเทศในสมาคมอาเซียนแต่อย่างใด ต่อมาเมื่ออินเดียทราบว่าอาเซียนเชิญให้ประเทศศรีลังกา พม่า และกัมพูชา เข้าร่วมเป็นสมาชิก และได้รับการปฏิเสธกลับมา (The Times of India, September 22 1967 อ้างถึงใน สมเกียรติ อ่อนวิมล มกราคม - มีนาคม 2524 : 108) ทำให้อินเดียเริ่มคิดน้อยใจว่ากลุ่มประเทศอาเซียนไม่เห็นความสำคัญของคน ดังนั้นภายหลังจากการก่อตั้งสมาคมอาเซียนแล้ว อินเดียได้แสดงทัศนคติของคนต่อกรรวมกลุ่มอาเซียนว่าเป็นการรวมกลุ่มภูมิภาคส่วนย่อย มิใช่กลุ่มภูมิภาคที่กว้างขวางอย่างแท้จริง ในเมื่ออธิบายขั้นพื้นฐานของอินเดียคือความร่วมมือระดับภูมิภาคซึ่งจะเน้นความร่วมมือที่กว้างขวางครอบคลุมทุกส่วนของภูมิภาคอย่างแท้จริง แต่อาเซียนมิได้มีคุณสมบัติครบถ้วนเป็นกลุ่มภูมิภาคที่สมบูรณ์ หากแต่เป็นเพียงกลุ่มของเขตย่อยในภูมิภาค งานของอาเซียนจึงมิได้สอดคล้องกับนโยบายพื้นฐานของอินเดียนัก (สมเกียรติ อ่อนวิมล มกราคม - มีนาคม 2524 : 94)

เหตุผลที่ห้าที่กลุ่มประเทศอาเซียนกับอินเดียไม่ผูกพันกันอย่างแน่นแฟ้นนั้น เป็นผลมาจากกรณีต่าง ๆ ดังนี้

1. อินเดียเป็นฝ่ายตรงข้ามกับกลุ่มมหาอำนาจตะวันตกที่สนับสนุนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อินเดียวิพากษ์วิจารณ์นโยบายสกัดกั้น

การขยายตัวของลัทธิคอมมิวนิสต์ และต่อต้านนโยบายนี้เสมอมา ทำให้กลุ่มมหาอำนาจตะวันตกไม่ค่อยจะพอใจอินเดียนัก แม้สหรัฐอเมริกาจะเคยคาดหวังว่าจะใช้อินเดียเป็นกำลังสำคัญของกลุ่มโลกเสรี แต่ความหวังก็สลายไป เมื่ออินเดียแสดงให้เห็นว่ามีนโยบายที่เป็นอิสระ และมุ่งคิดว่าสหรัฐอเมริกาจะเข้ามาคกคองผลประโยชน์ในภูมิภาคเอเชีย เมื่อสหรัฐอเมริกาตั้งองค์การซีโต้ขึ้นอินเดียก็ไม่พอใจเพราะ เห็นว่าขัดขวางการหางานของอินเดีย

การที่ปากีสถานเข้ามาเป็นสมาชิกในองค์การซีโต้ ทำให้ปากีสถานมีความใกล้ชิดกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากกว่าอินเดีย และเป็นธรรมดาที่สหรัฐอเมริกาและประเทศที่เคยเป็นสมาชิกขององค์การซีโต้จะเห็นใจปากีสถานมากกว่าอินเดีย เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้อิทธิพลของอินเดียน้อยลงไปเป็นลำดับ

2. การที่อินเดียมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเวียดนามเหนือ ผู้นำขบวนการเวียดมินห์ถึงกับยืนยันว่าแคชเมียร์เป็นของอินเดียโดยชอบธรรม ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น (อูราจละ เอียคิน Kaul 1987: 33) ความใกล้ชิดนี้เองทำให้กลุ่มประเทศอาเซียนไม่ไว้วางใจ และประเทศอาเซียนก็ต้องการมีความสัมพันธ์กับประเทศญี่ปุ่นและมหาอำนาจชาติอื่น่มากกว่าอินเดีย สมาชิกบางประเทศ เช่น ประเทศไทยมีความสนิทสนมกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และสหรัฐอเมริกา ซึ่งอินเดียไม่ไว้วางใจ ผู้นำประเทศอาเซียนส่วนใหญ่ก็ไม่เห็นวอินเดียนจะเป็นตัวอย่างที่ดีหรือเป็นที่พึ่งของประเทศคนใด

...ผู้นำเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อาจคิดว่าอินเดียเป็นประเทศใหญ่ ยากจนประชากรมีชีวิตอยู่อย่างแร้นแค้น และผู้นำอินเดียทั้งหลายก็เป็นนักอุดมคติเกินไป ยึดถือแต่ปรัชญาลัทธิสังคมนิยม...
(สมเกียรติ อ่อนวิมล มกราคม - มีนาคม : 89)

3. ประเทศอาเซียนไม่เห็นความสำคัญของอินเดียในทางเศรษฐกิจ ประเทศคู่ค้าสำคัญของประเทศอาเซียนคือประเทศญี่ปุ่น และสหรัฐอเมริกาเป็นต้น สำหรับประเทศไทยนั้นมีการร่วมลงทุนกับประเทศอินเดียบ้างแต่ไม่มากนัก ทั้งสองฝ่ายมีการลงทุนร่วมกันในอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น โรงงานเหล็กกล้า และโรงงานผลิตสินค้าจากผ้าฝ้าย ถึงแม้จะมีความร่วมมือกันบ้าง แต่ก็ไม่อาจเทียบกับการร่วมลงทุนกับประเทศญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกาและประเทศในทวีปยุโรปได้เลย

4. อินเดียหวังว่า " คำปฏิญญา กรุงเทพฯ " (The Bangkok Declaration) พ.ศ.2510 จะหมายถึงการถอนทหารออกไปจากภูมิภาค

อาเซียน แต่กองทัพต่างชาตก็ยังคงอยู่ในภูมิภาคนี้ต่อไป ประเทศอาเซียน
ต้องการทำให้ภูมิภาคนี้เป็นเขตสันติภาพ แต่ในสายตาของอินเดียเห็นว่าประเทศ
อาเซียนผูกพันกับประเทศอภิมหาอำนาจโดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาอย่างมาก
ประเทศไทย สิงคโปร์ และฟิลิปปินส์ สนับสนุนให้กองกำลังสหรัฐอเมริกาเข้ามา
อยู่ในภูมิภาค ยิ่งไปกว่านั้นยังมีอินเดียที่สหรัฐอเมริกามีฐานทัพอยู่ที่เกาะคีเอริก กราเซีย
(Jha 1986: 142)

5. เหตุผลที่วากลุ่มอาเซียนต้องการประกาศให้เขตอาเซียนเป็นเขต
สันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง (Zone of Peace , Freedom and
Neutrality - ZOPFAN) เมื่อพ.ศ. 2514 ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ (กรม
อาเซียน , 2530 : 32)

อินเดียนั้นมีความคิดเรื่องเขตสันติภาพมาบ้างแล้ว และต้องการให้เขต
มหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพ เพราะเห็นว่าการเข้ามาแข่งขันอำนาจทาง
ทะเลของสองอภิมหาอำนาจสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตในมหาสมุทรอินเดียนั้น
เป็นภัยคุกคามต่อภูมิภาค และความมั่นคงของประเทศในภูมิภาครอบวมมหาสมุทร
อินเดีย ซึ่งอินเดียหมายรวมถึงกลุ่มประเทศอาเซียนด้วย อินเดียและกลุ่มประเทศ
ไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เรียกร้องให้เขตมหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพได้ เป็นผลสำเร็จ
ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2514

แต่ความพยายามของกลุ่มอาเซียนที่จะประกาศให้เขตอาเซียนเป็นเขต
สันติภาพกระทำขึ้นก่อนจะไม่ได้หมายรวมอินเดียไว้ด้วย แม้ว่าเจ้าของความคิดนี้คือ
คุณอัปคุลราชค นายกรัฐมนตรีแห่งมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่
ใกล้ชิดกับอินเดียมากที่สุด ก็ยังกีดกันไม่ให้อินเดียเข้าร่วมกลุ่มด้วย โดยพิจารณา
ว่า การประกาศเขตสันติภาพนั้นควรจำกัดอยู่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เท่านั้น
(สมเกียรติ อ่อนวิมล มกราคม - มีนาคม 2524 : 93)

จากเหตุผลต่างว่ที่ยกมานี้ ช้ให้เห็นความห่างเหินของอินเดียต่อกลุ่ม
ประเทศอาเซียน ทั้งว่ที่เมื่อเริ่มตั้งกลุ่มอาเซียนนั้น อินเดียกระตือรือร้นที่จะช่วย
เหลืออย่างเต็มที่ แต่เป็นเพราะผู้นำของกลุ่มประเทศอาเซียนเห็นว่าอินเดียเป็น
ประเทศที่ใหญ่เกินไป และเกรงว่าจะเข้ามาคบงความสำคัญของประเทศในกลุ่ม
อาเซียน ประเทศในกลุ่มอาเซียนรวมถึงประเทศไทยจึงต้องเกิดเหตุขัดแย้ง
กับอินเดีย

การรับรองรัฐบาลเฮงส์มริน

ปลายปี 2521 กองกำลังเวียคนามเคลื่อนกำลังเข้ายึดครอง
ประเทศกัมพูชา ในเดือนมกราคมปีถัดมาก็สามารถยึดครองกรุงพนมเปญไว้ได้
และตั้งรัฐบาลหุ่นเฮงส์มริน รัฐบาลหลายว่ประเทศรวมทั้งรัฐบาลของกลุ่มประเทศ

อาเซียนเรียกร้องให้เวียคนาม ถอนทหารออกจากกัมพูชา สมาชิกองค์การสหประชาชาติออกเสียงให้กองทัพเวียคนามถอนออกไปในทันที แต่ไม่เป็นผลสำเร็จ (Langer 1987: 1398)

รัฐบาลอินเดียนายางอินทรา คานธีประกาศรับรองรัฐบาลเฮงสัมริน ในขณะที่กลุ่มอาเซียนและประเทศไทยรับรองรัฐบาลพลพรรค ซึ่งก็ถือเป็นฝ่ายตรงข้ามกันจนสงครามครั้งนี้ อย่างไรก็ตามหากจะพิจารณาในส่วนที่ว่าอินเดียนั้นประเทศที่มีอิสระในการดำเนินนโยบาย การรับรองรัฐบาลเฮงสัมรินก็ไม่ใช่สิ่งที่ผิดแต่ประการใด แต่ความไม่พอใจที่กลุ่มประเทศอาเซียนมีต่ออินเดียนั้นคือการที่อินเดียนรับรองรัฐบาลเฮงสัมริน เท่ากับอินเดียนยอมรับว่าการเข้าแทรกแซงประเทศอื่นเป็นเรื่องที่ถูกต้อง ซึ่งขัดกับนโยบายต่างประเทศของอินเดียน รวมทั้งอินเดียนั้นไม่สนใจด้วยว่าการเข้าครอบครองในลักษณะนี้ จะส่งผลข้างเคียงต่อประเทศเพื่อนบ้านที่อยู่ติดพรมแดนกัมพูชาเช่นประเทศไทยอย่างไรบ้าง ผลที่ประเทศไทยได้รับนั้น นอกจากจะมีผู้อพยพชาวกัมพูชาหลั่งไหลเข้ามาอยู่ในเขตไทยให้ต้องรับภาระแล้ว ยังมีการสู้รบในกัมพูชาที่ปรากฏว่ามีลูกหลงมายังเขตไทย และมีการรุกรานเขตแดนไทย จนเกิดการสู้รบที่บ้านโนนหมากมูน ในเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2523 อีกด้วย (รายละเอียดใน Kampuchean Chronology มบท.)

นอกจากนั้นอินเดียนั้นยังพยายามชักชวนให้ประเทศอื่นรับรองรัฐบาลเฮงสัมริน อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ในระดับการทูตระหว่างประเทศ หรือในที่ประชุมระดับภูมิภาค หรือแม้แต่ระดับโลก เช่นในการประชุมกลุ่มประเทศเครือจักรภพ เมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2523 ในการประชุมสมัชชาองค์การสหประชาชาติ ปีเดียวกัน และการประชุมกลุ่มประเทศไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2524 (สมเกียรติ อ่อนวิมล มกราคม-มีนาคม 2524: 105-106)

เป็นธรรมดาอยู่เองที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและประเทศอินเดียนั้นจะไม่สู้ราบรื่นนักในกรณีดังกล่าว อย่างไรก็ตามในการมาเยือนประเทศไทยของนายราจีฟ คานธี นายกรัฐมนตรีอินเดียนในพ.ศ. 2523 ได้มีการชี้แจงว่า เหตุที่นางอินทรา คานธีต้องรับรองรัฐบาลเฮงสัมรินเพราะอินเดียนเห็นว่าชาวกัมพูชามีสภาพที่ตื้อตันหลังจากได้รับทารุณกรรมจากระบอบการปกครองของพลพรรคมาแล้ว นางอินทรา เคยให้คำมั่นเมื่อคอนแกลงนโยบายของพรรคคองเกรส (ไอ) ว่าจะรับรองรัฐบาลเฮงสัมริน จึงต้องกระทำตามนั้น แต่ในหลักการแล้ว อินเดียนคัดค้านการที่เวียคนามส่งทหารเข้าไปรุกรานและประจានกัมพูชา ดังนั้นท่าทีของอินเดียนและอาเซียนจึงไม่แตกต่างกัน อินเดียนได้เคยขอเรียกร้องให้เวียคนาม

ถอนทหารออกจากกัมพูชา แต่ไม่ได้ผล (สดงานเอกอัครราชทูต ณ กรุงนิวเดลี 2532: 40)

จะเห็นได้ว่าการพิจารณาปัญหา กัมพูชา ของรัฐบาลไทยและรัฐบาลอินเดียนั้นพิจารณากันคนละด้าน ในขณะที่รัฐบาลไทยประณามการรุกรานของเวียดนามในกัมพูชา และไม่รับรองรัฐบาลเฮงสัมรินว่าเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องของประชาชนกัมพูชา ต้องการให้เวียดนามถอนทหารออก และให้มีการเจรจา ระหว่าง เขมร 4 ฝ่ายขึ้น เพื่อเลือกระบบการปกครองโดยชาวกัมพูชาเอง อินเดียนกลับพิจารณาเพียงแต่คณะรัฐบาลกัมพูชาเท่านั้นในความเห็นของอินเดียน เฮงสัมรินก็คือชาวกัมพูชา การปกครองของรัฐบาลนี้ได้ทำให้ชีวิตของชาวกัมพูชาดีขึ้นกว่าสมัยรัฐบาลพอลพต ซึ่งเป็นสิ่งที่ถูกต้องและเพียงพอแล้ว การรับรองรัฐบาลของอินเดียนมีความหมายโดยนัยนี้ และไม่ได้พิจารณาไปถึงว่า เฮงสัมรินเป็นรัฐบาลหุ่นของเวียดนามหรือไม่ แต่ที่ไม่เห็นด้วยกับการที่มีกองกำลัง เวียดนามในกัมพูชานั้น อินเดียนก็เหมือนกับประเทศไทยคือ ต้องการให้ถอนทหารออกไป ดังนั้นความสัมพันธ์ในด้านนี้ของประเทศไทยและประเทศไทยคงจะดีขึ้นเป็นลำดับตามกระแสการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ในกัมพูชา

อาจกล่าวได้ว่า เหตุการณ์ทางการเมืองที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างทั้งสองประเทศนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากภายนอกประเทศทั้งสอง เป็นส่วนใหญ่วาระของความขัดแย้งที่เกิดขึ้นนั้น ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของทั้งสองประเทศเป็นหลัก หากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไม่ได้กระทบต่อผลประโยชน์ของแต่ละฝ่ายมากนัก หรือกระทบแต่เพียงเล็กน้อย ความสัมพันธ์ก็ยังคงดำเนินต่อไปตามวิถีทางการทูต

อย่างไรก็ดี เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นเหล่านี้นอกจากจะส่งผลต่อความสัมพันธ์ในเวทีการเมืองระหว่างประเทศแล้ว ยังส่งผลโดยตรงต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับอินเดียนในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม อีกด้วย